

2025. augusztus 01. péntek – 5785. év 7.

www.frankel.hu

péntek 18:30 | gy. gy. 20:00 | szombat 10:00 | havdala 21.10 |

82/11

szombat 20.15 erev Tisá Beáv (Eha) | böjt szombat 20.16. | böjt vége vasárnap 20.51. |

DVÁRIM

(V. Mózes 1.1. – 3.22.)

דְּבָרִים

Személyes visszaemlékezés, számadás, ezért stílusa emelkedett, költői. Egyes eseményeket például a kémek történetét megmagyarázza, pontosabban értelmezi annál, ahogyan az a negyedik könyvben történészerűen volt leírva. Ez a szidra a „látomás” szombatján kerül felolvasásra, amely megelőzi az egyik legnagyobb gyásznapi pontot, Áv hó kilencedikét.

Szavak. Nevezik az ötödik könyvet Misné Tórának, a Tan megisméltetésének, mert Mózes szózatában a negyven év minden fontos történéseit, tanításait felidézi. A történészek szerint ez a könyv i.e. 621-ben Josijáhu király uralkodása alatt került elő. A fiatal király az elődei által szégyenletesen elhanyagolt Templomot rendbe kívánta hozni, megtisztítva a fizikai és szellemi mocsoktól. A fal egy mélyedésében tekercset találtak, az elveszettnek hitt Ötödik Könyvet. A meghatódott uralkodó elrendelte a Dvárim rendszeres felolvasását. A tartalom személyes visszaemlékezés, számadás. Ezért stílusa emelkedett, költői. Egyes eseményeket pl. a kémek történetét megmagyarázza, pontosabban értelmezi annál, ahogyan az a negyedik könyvben történészerűen volt leírva. Ez a szidra a „látomás” szombatján kerül felolvasásra, amely megelőzi az egyik legnagyobb gyásznapi pontot, Áv hó 9.-ét, héberül Tisá BeÁvot. A „látomás” szó Jesája próféta Háftórájának kezdő szava, héberül cházon.

Elkezdjük olvasni Mózes ötödik könyvét, amelynek elnevezése Dvárim, vagy askenáz kiejtéssel Dövírim (דְּבָרִים). A könyv címének, és egyben az első hetiszakaszának jelentése: „Szavak”. Az ötödik könyv a Tóra talán egyik legfontosabb része, gazdag és változatos tartalmánál fogva sokféle kérdéskört kínál feldolgozásra. Itt valósul meg a mózesi kinyilatkoztatás záróköve is. A könyv elejétől a végéig Mózes halála előtti beszédeit tartalmazza. Úgy is nevezhetnénk: Mózes végrendelete. Beszédei elején Mózes megemlíti, mint kapott az Istentől segítő társakat, mikor már nem volt képes a vezetés terhét egyedül viselni. „Hogy viseljem egyedül terheteket, perlekedéstekeket?” Mózes szívhez szóló beszéddel – beszédekkel vállalta a nép előtt negyven esztendő eseményeit az egyiptomi kivonulástól addig a percig, mikor már Kánaán határainál álltak. Csak azokat az eseményeket sorolta fel, melyek tanulságul szolgálhatnak a jövőben. Ezért tárta Mózes a pusztában született nemzedék elé elsősorban a kémek történetét, akik fellázították a népet, hogy „válasszunk vezetőt és térjünk vissza Egyiptomba.” Későre jegyezte meg Mózes „ebben a dologban nem hittetek Istenben”. Az Egyiptomból kivonult nép kishitű lévén nem volt alkalmuk a honfoglalásra, és a vezető arra intette az új nemzedéket, hogy csak erős hittel lehet új hazát teremteni. Nagy teret szentel Mózes a Jordánon túli terület elfoglalásának. Szichon és Og, a két emorita király, legyőzve bátoríthatja a népet Kánaán népeinek legyőzésére. Ezért Mózes részletesen elmondta a győzelem történetét hangsúlyozván, hogy csak az erős hit segítette Izraelt. A Jordánon túli terület elfoglalása nem volt tervbe véve, de mivel az emoriták nem adták meg Izrael fiainak a békés átvonulási jogot, országuk is Izrael tulajdona lett. A két emorita király országát elfoglalták. A legenda szerint Og, a Bárán királya óriás volt és Mózes személyesen győzte őt le. A két királyság területét (a mai Jordánia) nem volt szándékában Mózesnek megszállni és letelepedni. Csak amikor Reuben, Gád és a fél Monásseh törzs kérte, hogy letelepedhessék, Mózes beleegyezett, azzal a kikötéssel, hogy előbb átkelnek a Jordánon és élharcosként segítenek testvéreiknek elfoglalni Kánaán országát. Így lett a honfoglalás korszakában (i.e. körülbelül 1300-1200-ban) a Jordán két partja Izrael birtoka. Ugyanakkor Mózes elrendelte Isten nevében, hogy Moáv és Ámon népeivel ne bocsátkozzanak harcba. Így maradt a Jordán túlsó partján két kis ország független, egészen Dávid király uralkodásáig. A könyv központjában Isten népe eszménye áll, és az a célja, hogy arra tanítsa a vallás gyakorlóit, hogy milyenek kell lenni Isten népének. A Dövírim szakaszaiban közölt törvények meghatározták a zsidóság életének szociális berendezkedését is, melynek alaptörvénye a Tízparancsolat.

Szombat este beköszöntött Tisá BöÁv (תשעה באב), a zsidóság egyik legnagyobb gyásznapija. Az este során ellátogattunk a zsinagógába, közösen a földön ülve imádkoztunk. „Támuz hó 17-én kezdődött a gyász három hete, mert azon a napon öt csapás érte Izraelt. Eltörött a tíz parancsolatot tartalmazó kőtábla. A napi állandó áldozás az ínség miatt megszűnt, rést törtek Jeruzsálem város falán, a körülkerített városban egy madár sem juthatott, így katasztrófálissá vált az éhség. Az utca szemetét pénzért árulták. Aposztomosz – mások szerint Menáse király – elégette a Tórát. Bálványképet állítottak a Szentélybe, ezért ezen időszakban nem kötnek házasságot, tartózkodnak a vigadalmaktól, nem nyíratkoznak, Áv hó elsejétől Áv hó 10-e délutánjáig (mert addig lángolt a Szentély) nem esznek húst, nem isznak bort, kivétel a Sábát és a halaszthatatlan Micve lakoma, például a brit és az elsőszülöttek kiváltása. A szigorúság tetőpontja Áv hó 9-e (תשעה באב), amikor 25 órás böjtöt tartunk. Ilyenkor öt dologtól tartózkodunk: 1. Nem eszünk, nem iszunk 2. Bőrcipőt nem viselünk 3. Illatos szerrel nem kenjük, vagy permetezzük be magunkat, 4. Élvezeti fürdés tilos, (szemünket és kezünket mossuk meg), 5. Tartózkodunk a házasságtól, Tesszük mindezeket azért, mert ezen a napon a pusztítás legsúlyosabb csapása ért minket, az Isten házának, a

Szentélynek a romba dőlése. Lényegében két napig kellene böjtölni, ez embertelen követelés volna, de a jámbor ember csak tizedikén napnyugta után borotválkozik, húsételt is csak akkor fogyasztunk. Tisa BöÁvkor, Áv hó 9-én, szegényes ruhában ülünk a földön, mint a gyászolók. A böjt előtti megszakító vacsoránk hideg tojás és kenyér. Sok helyen hamut is szórnak az ételre. Sirámokat olvasunk. Este Jeremiást recitáljuk. Gondoljuk meg, mi a különbség a közösségi és az egyéni gyász között. Az egyént érintő gyásznál, ha a hét rokont számoljuk, apa, anya, fivér, nővér, Isten ne adja, fia-lánya, hitestárs, a legszigorúbb időszak a temetés előtti állapot. Ennek neve ánénut (fájdalom). A gyászoló ilyenkor minden cselekvő parancsolattól fel van mentve, imaszíjat sem kell felvennie, bort, húst nem fogyaszthat, nem étkezik, hanem táplálkozik (a különbséget értjük). Minden feladata a temetés mielőbbi biztosítása. A temetés után következik a síva, a hét nap, amikor az érintett a föld felett kis zsámolyon ül, zsoltárokat olvas, Jób könyvét vagy a gyász szabályait tanulmányozza. Tükröt letakarja, ő maga ki nem mozdul a házból, csak szombaton, akkor nem kell a föld felett ülnie. Meglátogathatja a zsinagógát. Az első napokban a köszöntést sem fogadhatja. A harmadik nap után már igen. Az ezt követő 30 napon nem vesz részt mulatságokon, nem nyiratkozik, de elhagyhatja a házat, végezheti napi munkáját. Ezután 11 hónapig szívében a szomorúság, kerüli a nyilvánosságot, külső megjelenési formában is, új öltönyt nem vásárol, ha megoldható, akkor egész évben nem nyiratkozik. De amint látjuk, ahogy az idő múlik, annál kevesebb a megszorítás. Esztendőn túl csak a halálozási évfordulókon vagy évente négyszer, a mászkir imánál emlékezünk meg nyilvánosan az elhunytól. Ezután túlzottan nem is illik mutatni a gyászt, mert akkor úgy tetszik, hogy az érintett nem nyugodott be a Mindenható akaratába. Láthatjuk, a szabályok a kivezetést szolgálják, hogy az érintett fokozatosan illeszkedjék a mindennapokba. Ezzel ellentétes a közösségi gyász. A megszorítások a gyászos időszak alatt fokozódnak, szigorodnak. Ennek célja a ráhangolás, amely Áv hó 9-én csúcsosodik. A közösségi gyász tartós, csak a Messiás eljövetele oldja fel. Azonban Áv hó nem csak szomorúságot tartalmaz. Azt tartják bölseink, hogy kevés olyan jó napja van Izraelnek, mint Áv hó 15-e (ט"ו באב). Ennek a történeti magva kapcsolódik Áv hó 9. napjához. A kémek históriájánál, amikor tíz törzs képviselőjének inspirációja nyomán sírt a nép egész éjszaka, azt mondta a Mindenható, most sírtatok ok nélkül, lesz idő, amikor ezen a napon okkal fogtok zokogni. Ez a nap Áv hó 9-e volt. A büntetés igen nyomatékosnak bizonyult. Aki az egyiptomi rabság kenyerét 20 éven felül fogyasztotta, nem léphetett be Kánaán földjére. Negyven évig vándorolt a nép a sivatagban és minden esztendő említett napján tizenötezer ember megásta a sírját, belefeküdt és nem ébredt fel többé. A negyvenedik évben a soros nemzedék szintén megásta a sírját, bele is feküdtek, de életben maradtak. Először azt hitték, hogy az Újholdat túl korán vélték felfedezni, és még nem érkezett el a végzetes dátum. Áv hó tizenötödikén a hold fogyni kezdett, és akkor megértették, hogy bocsánatot nyertek, megmenekültek. Még egy esemény fűződik Áv hó idusához. Egy férj és feleség összeszólalkozott. A férj megsértette asszonyát, aki megbántva apja házába tért vissza valahová a Szentföld egy távoli vidékére. A férj megbánta viselkedését, utánament, bocsánatot kért és megbékélve egymással, otthonuk felé tartottak. Útközben a Benjamin törzs földjén érte őket a Sábát, megszálltak a város fogadójában. Sajnos megismétlődött a szodomai történet: a helybeliek a vendégek kiadatását követelték. A fogadás szorongatott helyzetében kompromisszumos megoldást választott, az asszonyt kiadta a tömegnek, a férjet nem. A szerencsétlen feleséget annyian megerőszakolták, hogy nem élte túl. A gyalázatos eset nagy felháborodást keltett, s a többi törzs hadserege háborút indított a Benjaminek ellen, akik rendkívül elszántan védekeztek. Igen sokan meghaltak a csata nyomán mindkét oldalról. A bölcsék megtiltották a házasságot a Benjaminek törzs tagjaival. Fogyott is a törzs igen erősen. Kihalásuktól kellett tartani. Ezért enyhítettek a szigoron. Áv hó 15-én a férjhez menni akaró lányok táncoltak Silóban és a nősülni vágyó legények "rabolhattak" közülük. A lányok maguk is biztatták a férjjelölteket, hogy ne nézzenek a szépségre, a jó szív és a tisztaság a legfőbb erény. Az így létrejött házasságok mentették meg a Benjaminek törzset. A Midrásban az áll, hogy az Örökkévaló ezt mondta: „Lásd, milyen nagyszerű a Tóra, mely meggyógyítja a nyelvet”. Honnan tudjuk ezt? Onnan, hogy ezt olvassuk a Példabeszédekben: „Az élet fája meggyógyítja a nyelvet”. Az élet fája pedig a Tóra, ahogy a Példabeszédek 3. fejezete mondja róla: „Élet fája ez azoknak, akik megragadják, és akik megtartják, boldogok.” A Midrás ezek után hozzáteszi, hogy „a Tóra felszabadítja a nyelvet”, és ezen állítás igazolására több bizonyítékot hoz. De Rés Láki azt mondja: „Miért kellene ezt máshonnan megtanulnunk? Tanuljuk meg a fent idézett bibliai versből.” Mózes, mielőtt ismerte volna a Tórát, azt mondta magáról: „Nem vagyok a szavak embere”. Rási ezt úgy magyarázza, hogy Mózes dadogott. Viszont mikor megismerte a Tórát, az új életet adott a nyelvének, és elkezdett folyékonyan beszélni. Honnan tudjuk ezt? Onnan, hogy úgy kezdődik a hetiszakaszunk: „Ezek a szavak, amelyeket Mózes mondott.” Méghozzá nem is keveset beszélt: egyhuzamban „átismételte” a Tórát. Mózes ötödik könyvét, a Devárimot, Mózes mondta el élete utolsó heteiben, Svát hónap elsejétől Ádár hónap hetedikéig. Tanította a népet, akik épp készültek belépni Izrael földjére, hogy megbizonyosodjon róla, a nép továbbra is tanulni fogja a Tórát és az Örökkévaló micváit fogja teljesíteni. Rámbán rámutat, Mózes nem ismételte át a kohénokra és a Szentélyre vonatkozó törvényeket, amit azzal magyaráz, hogy nem volt rá szükség, mert a kohének lelkesek voltak. Viszont átismételte azokat a törvényeket, amelyek az egész népre vonatkoznak, egyes esetekben azért, hogy jobban elmagyarázzon egy-egy parancsolatot, máskor csak azért...” Böjt kezdete: 2025.augusztus 2.: 20:15 Böjt vége: 2025.augusztus 3.: 20:51

HÍREK A VILÁGBÓL

Izraeli külügyminiszter-helyettes látogatása a Mazsihisznél: a zsidó közösségek biztonságáról, jövőjéről és Izrael melletti kiállásról egyeztettek. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/mazsihisz-hirek/izraeli-kulugyminiszter-helyettes-latogatasa-a-mazsihisznel-koszonjuk-a-magyarorszag-i-zsido-kozosseg-izrael-melletti-kiallast
A gázai helyzetről tárgyalt Benjamin Netanjahu az amerikai különmegbízottal. https://bzsh.hu/2025/07/31/a-gazai-helyzetrol-targyalt-benjamin-netanjahu-az-amerikai-kulonmegbizottal/
A nemzetközi sajtóban a gázai humanitárius katasztrófa szimbólumaként terjed egy alultáplált palesztin gyerekről készült fotósorozat. A New York Times egy török hírügynökségtől vette át a felvételeket. A csontsovány csecsemő izomrendellenességben és agybénulásban szenved. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/a-new-york-times-manipulativan-kozolt-fotokat-egy-alultaplalt-palesztin-gyerekrol
A többség egyetért a Kneecap Magyarországról való kitiltásával. https://kibic.hu/2025/07/28/a-tobbseg-egyetert-a-kneecap-magyarorszagrol-valo-kitiltasaval/
Rég nem az a kérdés, hogy mi lesz a Hamasszal, hanem hogy velünk mi lesz. https://izraelinfo.com/2025/07/28/reg-nem-az-a-kerdes-hogy-mi-lesz-a-hamasszal-hanem-hogy-velunk-mi-lesz/
Kanada feltételekhez kötve ismeri el a palesztin államot. https://ujkelet.live/2025/07/31/kanada-feltetelekhez-kotve-ismeri-el-a-palesztin-allamot/
Durva dolgok derültek ki egy svájci bankról, miután újranyitotta a holokausztáldozatok ügyét egy zsidó milliárdos. https://hvg.hu/360/20250728_lauder-svajc-holokauszt-aldozat-szamla-zsido-milliardos-bank-nyomozas-karpotlas-credit-suisse-ubs
Sharren Haskel: Magyarország a zsidó közösség egyik legbiztonságosabb helye Európában. https://www.vg.hu/kozelet/2025/07/sharren-haskel-magyarorszag-zsido-kozosseg
Kényes látogatáson a külügyminiszter: éles fordulat jöhet Németország Izrael-politikájában. https://infostart.hu/kulfold/2025/07/31/kenyes-latogatason-a-kulugyminiszter-eles-fordulat-johet-nemetorszag-izrael-politikajaban
Trump és Macron Netanjahuval szemben – egyre nagyobb a nyomás Izraelen a gázai humanitárius helyzet miatt. https://hvg.hu/360/20250730_hvg-igazsag-frontja-ehezes-gaza-izrael-haboru
Darázsfészekbe nyúlt az Izraelben luxushotelt építtető Leonardo DiCaprio. https://telex.hu/gazdasag/2025/07/31/leonardo-dicaprio-izraeli-szalloda-befektetes-finanszirozas-14-emeletes-luxushotel-kritikakat-kapott-a-gazai-helyzet-miatt
Az európai dokkmunkások fellépése az Izraelbe irányuló fegyverexport ellen. https://hu.euronews.com/my-europe/2025/07/30/az-europai-dokkmunkasok-fellepese-az-izraelbe-iranyulo-fegyverexport-ellen
Macron döntött: Franciaország elismeri a palesztin államot – ekkor jelenti be. https://www.atv.hu/kulfold/20250725/macron-franciaország-palesztina-izrael/
Az USA vízumkorlátozással sújtotta a Palesztin Hatóság és Felszabadítási Szervezet több tisztségviselőjét. https://bzsh.hu/2025/07/31/az-usa-vizumkorlatozassal-sujtotta-a-palesztin-hatosag-es-felszabaditasi-szervezet-tobb-tisztsegviselojet/
„A múlt feldolgozása erőt ad a jövőhöz” – új kutatás a roma holokauszt emlékezetpolitikájáról. https://mazsihisz.hu/a-zsidosagrol/tortenelem/holokauszt/a-mult-feldolgozasa-erot-ad-a-jovohoz-uj-kutatas-a-roma-holokauszt-emlekezetpolitikajarol
Egy zsidó édesapát és hatéves fiát vasárnap egy Milanóhoz közeli benzinkúton támadta meg egy tömeg, akik azt skandálták: „Szabadítsátok fel Palesztinát” és „gyilkosok”. Miután az apa a földre esett, többször megrúgták. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/zsido-ferfit-es-fiat-inzultalt-olaszorszagban-egy-palesztinparti-csodulet
Még lehet jelölni a Fahidi Éva-díjra, amelyet azért hoztak létre, hogy kevesebb legyen a gyűlölet, és több az együttérzés. https://kibic.hu/2025/07/30/tegyunk-kozosen-a-gyulolet-ellen-ismerjuk-el-a-bator-kiallast/
A CyberArkot alapító Alon Cohen nyílt levele Netanjahuhoz. https://izraelinfo.com/2025/07/31/a-cyberarkot-alapito-alon-cohen-nyilt-levele-netanjahuhoz/
Drón Jemenből, segélyek, Izrael fenyeget, nő a drónszázad élén és Netanjahu kiállása. https://ujkelet.live/2025/07/31/dron-jemenbol-segelyek-izrael-fenyeget-no-a-dronszazad-elen-es-netanjahu-kiallasa/
Fesztiválozni mentek Belgiumba az izraeli katonák, de a Nemzetközi Büntetőbíróságon köthetnek ki. https://hu.euronews.com/2025/07/30/fesztivalozni-mentek-belgiumba-az-izraeli-katonak-de-a-nemzetkozi-buntetobirosagon-kothetn
Botrány a repülőn: zsidó tinédzsereket távolítottak el a járatról Spanyolországban. https://liner.hu/botrany-zsido-fiatalok-repuleg-eltavolitas-spanyolorszag/

Hatezer segélyekkel megrakott teherautó várakozik az éhínség sújtotta Gázai övezet határainál. https://nepszava.hu/3288550_izrael-gazai-ovezet-haboru-ehinseg-unrwa-segelyszallitmanyok-benjamin-netanjahu-tuzszuneti-targyalasok-delegacio-visszahivas
Emlékhelyet alakít ki Terézváros a nyilasok áldozatainak. https://hvg.hu/itthon/20250731_Emlekhelyet-alakitanak-ki-a-a-Terezvaros-a-nyilasok-aldozatainak
Közzétettek egy helyreigazítást, nem sokkal később összesprézték a New York Times szerkesztőségének homlokzatát. https://444.hu/2025/07/31/kozzetettek-egy-helyreigazitast-nem-sokkal-kesobb-osszespreztek-a-new-york-times-szerkesztosegenek-homlokzatat
A Hamász lefegyverzését és a Gázai övezet irányításának átadását követeli. https://bzsh.hu/2025/07/30/a-hamasz-lefegyverzeset-es-a-gazai-ovezet-iranyitasanak-atadasat-koveteli/
„Bármi történjék is, mindig zsidó maradok” – Billy Joel kiáll zsidó identitása mellett. https://mazsihisz.hu/hirek-a-zsido-vilagbol/barmi-tortenjek-is-mindig-zsido-maradok-billy-joel-kiall-zsido-identitasa-mellett
Egy csoport nagy tekintélyű izraeli közéleti szereplő – köztük akademikusok, művészek és közéleti értelmiségiek – felszólította a nemzetközi közösséget, hogy „megbénító szankciókat” vezessenek be Izrael ellen, válaszul a Gázai övezet éheztetésével kapcsolatos egyre nagyobb megdöbbenésre. https://www.szombat.org/hirek-lapszemle/izraeli-tiltakozok-a-gazai-brutalis-hadjarat-ellen
A legrosszabb forgatókönyv, hogy bekövetkezik az éhínség Gázában. https://kibic.hu/2025/07/29/a-legrosszabb-forgatokonyv-hogy-bekovetkezik-az-ehinseg-gazaban/
A háború és az éhezés. https://izraelinfo.com/2025/07/28/a-haboru-es-az-ehezes/
Súlyos videó Gázából, folytatódik a diplomáciai cunami Izrael ellen és belpolitika. https://ujkelet.live/2025/07/31/sulyos-video-gazabol-folytatodik-a-diplomaciai-cunami-izrael-ellen-es-belpolitika/
A Hamász lefegyverzését és a Gázai övezet irányításának átadását követeli, de Izraelt is elítéli az ENSZ. https://nepszava.hu/3289128_ensz-konferencia-zarodokumentum-hamasz-gazai-ovezet-izrael
Meglepő kulisszatitkok derültek ki: így kerül a magyar hús a zsidó és muszlim vevőkhöz. https://www.portfolio.hu/podcast/20250731/meglepo-kulisszatitkok-derultek-ki-igy-kerul-a-magyar-hus-a-zsido-es-muszlim-vevokhoz-777449
Kanada is elismerné a palesztin államot. https://hvg.hu/vilag/20250731_Kanada-is-elismerne-a-palesztin-allamot
Az arab államok fegyverletételre és a hatalom átadására szólították fel a Hamászt. https://hu.euronews.com/my-europe/2025/07/31/az-arab-allamok-fegyverletetelre-es-a-hatalom-atadasara-szolitottak-fel-a-hamaszt